

KRIST- IZAZOV

/nastavak 22. teme/

Primili smo duha posinjenja kojim vičemo ABBA – Oče!

/usp. Rim 8, 15/

Uistinu smo božanski rod... Cijelo naše biće i sve naše sposobnosti pobožanstvenjene su, uzdignute na razinu Trojstva. Iako mi i dalje pripadamo ljudskoj obitelji, posjedujemo novu narav u obitelji Presvetoga Trojstva.

/Philipon/

Nemoguće je izraziti, nemoguće je razumjeti, nemoć je ovladati pogledom naše slijevanje u Božji život. To je daleko šire i univerzalnije otajstvo nego što možemo zamisliti, otajstvo koje nas ne umrtvljuje nego, dapače, oživljuje. Bog je uistinu onaj koji mi glavu podiže. Mi smo sinovi i kćeri Boga živih, braća i sestre "Prvorođenca od mrtvih" /Kol 1, 18/. Tako interna objava, a napose Isusova osobna ljubav za ljude, označuje da nas Bog ne odvodi u Nirvanu. On je stvorio čovjeka na svoju sliku da ne izgubimo osobnost koja je dar njegove ljubavi, nego da je razvijemo ovdje usred ljudske obite-

lji, u odgoju djece, u našim zadacima, u našim radostima preko naše boli i smrti.

Sve nas to vodi razumijevanju ljubavi preko otajstva Boga u tri osobe.

OSNOVNE UPUTE

Mladi, iako se pokatkad pokazuju drugačijima, zabrinuti su za pitanja obitelji. Neposredni uvod u ovu temu može biti i literarni fragment, koji opisuje otkriće što ga adolescent poduzima u spoznaji svog oca.

Stav mladih prema roditeljima svakako je kritički. U razgovoru s njima ne treba polaziti od anegdoticnih vidova.

Bit će bolje rezervirati analizu situacije svakog pojedinog za bliskije trenutke, prikladnije za orijentaciju i savjet bez javnosti. Ipak je dobro da se dubinski kritički stav može izraziti, ali s osjećajem odgovornosti. Uzrok prekida /loma/ jest pomanjkanje suodgovornosti u obitelji koje proizlazi iz činjenice da mladi dobro ne poznaju i dovoljno ne ocjenjuju ulogu roditelja i funkciju djece u obitelji. Stoga je važno suočiti se s četiri problema koji su predstavljeni u temi.

DOKTRINARNI I KATEHETSKI VID

Ako su odnosi između adolescenta i roditelja teški, ako on prema njima ima malo poštovanja, možda će osjetiti ideju Boga Oca koji je Ljubav. To što se iskustvom steklo u djetinjstvu, zaoštava se novim afektivnim zahtjevima. Budući da se adolescent sada nalazi u vremenu sređivanja, osamostaljivanja i otkrivanja vrednota, trebamo ga uvesti u poznavanje ljubavi Božje koje nema za cilj isključivo ljubav roditelja. On mora znati da se sva praksa kršćanskog života sastoji – kako reče Danilou – u našem oblikovanju sličnosti s Kristom, u preobrazbi naših duša u slike koje reproduciraju Kristove karakteristike /duše/. Sada se ta preobrazba u Kristu, koja nas čini sinovima Oca, ostvaruje djelovanjem Duha Svetoga koji prebiva u nama. To je sinteza kojoj adolescent mora prispjeti: činom krštenja hram sam Presv. Trojstva. Spoznamo li jednom mjesto koje svaki kršćanin zauzima u Presv. Trojstvu, bit će mnogo lakše razumjeti dinamiku ljudske obitelji.

STAV I SVJEDOČENJE

Svijest pripadnosti istoj obitelji Trojstva, činjenica da smo pridruženi ovom božanskom životu, da imamo u sebi klicu Božjega života utvrđuje intimna uvjerenja adolescenta. Njegov unutrašnji stav bit će, dakle – koliko je moguće – stav klanjanja i davanja hvale Bogu Jednom i Trojstvenom, i ujedno suradnička odgovornost unutar vlastite obitelji i svijeta.

Za produbljenje

G. GATTI, Katehetska zadaća obitelji u suvremenoj Crkvi, KSC, biblioteka "Orijen tacije", Zagreb, 1981.

23. MLADIĆI I DJEVOJKE /dvadeset i treći susret/

Tko je ona?

Djevojka je sanjar, tankočutna, intuitivna, osjećajna, zahtijevna prema sebi i drugima. Njezina osjetljivost stavlja je u teške situacije. Obično je i nestalna, promjenljiva i agresivna. Kompleksna po naravi, voli da se pogađaju njezini ukusi, da je okružuju pažnjom i da bude voljena. Ono što je karakterizira jest ljubav. Za ljubav je spremna sve riskirati, nadvladati svoje ženske slabosti i čak lako doći do heroizma.

Tko je on?

Misao adolescenta bogata je nijansama, prijelazima, ali veoma često ne usudi se komunicirati je. Zadržava je za sebe, kruži nad njom, intenzivno je iskušava. Njegova šutnja zauzeta je radom, živom mišlju u razvoju. Za razgovor s adolescentom mladićem nužno je vjerovati u vrijednost njegova mišljenja. On otkriva temeljne vrijednosti života: ljepotu, istinu, vjeru i požuruje da se uključi u svijet odraslih. Razvoj njegovih aktivnosti potiče ga na stvaranje grupe prijatelja koje neumorno traži i u kojima želi naći sebe samog. "A oni ne razumiješe riječi koju im reče".

I Krist je imao karakteristične crte jednog adolescenta: djelovao je neovisno tek što je navršio 12 godina, posvetivši se osobnom poslanju. Bio je to znak ljudske zrelosti. Potražimo pokušaje u Evandjelju sv. Luke gl. 2,44–52.

Valja reći da je Isus bio dječak i mladić poput ostalih, pa i današnjih: bio je odvažan, lider, najljepši među ljudskim sinovima. A u isto vrijeme i najčišći, najčestitiji, najveći prijatelj... Bio je Sin Božji i ljubio je svojim ljudskim srcem čovjeka i Boga.

"Petar mi reče da je vrlo lako mogao biti bez prijatelja: u mojim ušima još odzvanja tvrdoća tih riječi. Kako se vara! Mislim da on na kraju krajeva posve ne vjeruje onome što kaže. Zatvara se u svoju samoću, glumi nezainteresiranost, igra se velikog čovjeka, jer se uključio u tu stranu i ne želi je više ostaviti. Siromašni Pero! Dokle ćeš se

opirati? Neće li taj nadljudski napor, prije ili kasnije, prouzročiti u tebi strašnu reakciju?"

/Dnevnik Ane Frank/

OD POČETKA MUŠKO I ŽENSKO STVO-
RI IH /Post 1, 27/. TO DRUŠTVO MUŠ-
KARCA I ŽENE PRVI JE IZRAŽAJ ZA-
JEDNICE LJUDSKIH OSOBA.

/Drugi vatikanski koncil, Konstitucija
o Crkvi u suvremenom svijetu/

ZA RAD U GRUPI

Potražiti u Evanđeljima tekstove koji se odnose na ljubav, čistoću, radost, borbu, vladanje nad samim sobom – i porazgovoriti o njima.

Potražiti neke momente iz Isusova života koji se odnose na ovu temu. Izabрати koju knjigu, ploču ili film koji govori o tim stvarnostima...

PROBLEMI

1. Čini li vam se korisnim da mladići i djevojke budu zajedno?
2. Od koga biste željeli biti informirani o pitanjima iz seksualnog odgoja: od roditelja, nastavnika, svećenika ili starijih prijatelja?
3. Koje su prema vašem mišljenju karakteristike prave ljubavi?
4. Što za vas znači imati simpatije?
5. Je li moguća istinska ljubav u ovoj vašoj dobi?

ZA RAZMIŠLJANJE

ZADOVOLJSTVO BEZ SMISLA?

Čistoća se karakterizira značenjem /smislom/ koje se daje seksualnom susretu. Od trenutka kada je seksualna aktivnost ispunjena smislom, ona proizlazi iz unutarnjeg i izvanjskog reda u kojem se odvija seksualni život i u kojem se protagonisti odnose jedan prema drugome. Naše tijelo daje nam moć manifestacije onoga što imamo u svo-

joj intimnosti; ono može postati i sredstvo istraživanja našeg duha. Tu se može vidjeti da li je neki izražaj ljubavi autentičan i značajan ili ne, i prema tome da li je u "redu" ili nije. Kad se u izvanbračnoj vezi čine geste koje bi trebale značiti "jedno smo" bez volje da to sjedinjenje bude potpuno, to ne odgovara istini, i te geste lišene su njihova nužnog smisla. Htjeti zadovoljstvo bez tog smisla, to je ono što ne može proizvesti pravu niti dugotrajnu sreću.

/Friedrich von Gabern/

OSNOVNE UPUTE

Nizu tema koje smo već iznijeli, posebno o afektivnosti–prijateljstvu, ljubavi i obitelji pripada i tema o odnosu između mladića i djevojaka, koja je zapravo praktičan i specifičan izražaj cijelog argumenta. Izmjena općih ideja treba pripremiti mlade za osobni rad na ispravnom vrednovanju seksualnosti, njihovih problema i zahtjeva. O toj temi postoji već mnogo literature, ali odgojitelj treba nastojati da dobro objasni tri središnje točke: hormonalnu, instinktivnu i afektivnu stranu seksa. Neki psiholozi govore i o četvrtoj, neophodnoj točki: duhovnoj, koja definira sve ostale. Inzistirajući na tom aspektu seksualnosti, valja potcrtati zajedno s mladima da:

a) seksualnost ima u čovjeku vlastite karakteristike koje zahvaćaju i psihologiju i duh. Čovjek i žena su seksualna stvorenja /bića/ sa svim posljedicama koje proizlaze iz toga. Čak i njihovi odnosi prema Bogu duboko su karakterizirani;

b) Seksualnost /što izvrsno naglašava Kriekemans/ može biti tek jedan vid cjelovitosti ljudske osobe. Treba reći da je čovjek uvijek osoba, iako podložna zakonima tjelesnosti;

c) formacija kreposti, discipline, sposobnosti odricanja, samokontrole, ukoliko su to intimni zahtjevi razumne naravi, proizvode toliko veće zadovoljstvo koliko više proističu iz slobodne volje i nisu uvedene u jed-

nostavnu društvenu konvencionalnost.

Osobni rad slijedit će dvije paralelne linije, međusobno povezane:

1/ psihološko—intelektualnu: jasnoća problema, stvarnosti, iskustava, predrasuda /vidi u temi 5 problema za diskusiju/;

2/ liniju vjere; polazeći od Kristovih stavova u kojima prevladavaju vrijednosti žrtve, slobode, iskrenosti i ljubavi.

Ta tema, ako je jasno i pažljivo iznesena, priprema teren za povjerenje koje može imati važnu težinu u formaciji adolescenata.

DOKTRINARNI I KATEHETSKI VID

Ako razumni elemenat upravlja nad onim seksualnim i ako se vrednuju psihološki i duhovni aspekti oba spola, dolazi do obogaćivanja koje proizlazi iz obostranog sebdarja muža i žene, te razumijevanja, ukoliko to darivanje pridonosi usavršavanju njih oboje. To ne znači da nema i drugih kanala za postizanje te punine osobnosti /slučaj s osobama posvećenima Bogu/. To je onda isti Autor naravi koji uvodi čovjeka na put darivanja, prema zadacima i izvanrednim ciljevima na čisto ljudskom planu.

Što se doktrinarnog razvoja tiče pored predloženog evandeoskog koraka moguće je prisjetiti se i drugih otajstava Kristova života koja nisu toliko naglašena u drugim temama. Npr. vidovi Isusova skrovitog mladenačkog života i neki koraci iz njegova javnog života.

Nije nužno a priori odrediti o kojim će se specifičnim Isusovim stavovima izvesti predloženo istraživanje i razmišljanje s obzirom na navedene točke iz Evanđelja. Kristovo djevičanstvo i njegovo posvemašnje darivanje trajne su konstante u Evanđelju. Bitno je da adolescent uspije u evandeoskim epizodama usvojiti krepost jakosti i ljudske uravnoteženosti i ujedno svoju odgovornost u planu koji mu je Otac zacrtao. Preporučuje se da ta doktrinarna punina ne proizvede samo mudrovanje i umor. Već je na početku bilo napomenuto da se radi o poosobljenju

pothvata. Stoga će svaki učenik ili odgajnik odrediti sebi vlastiti plan rada polazeći od nužnog minimuma prema svakome. Baš taj osobni rad mora svakom adolescentu dati njegovu osobnu mjeru. Odatle dragovoljno istraživanje, ne može biti neplodno u redu njegove formulacije.

STAV I SVJEDOČENJE

Otajstva Kristova života koja predlažemo adolescentima na razmatranje trebala bi osvijetliti život novim svjetlom. Trebalo bi inzistirati na ideji slušanja glasa Duha Svetoga, na ideji suradnje i odgovora na Božju ljubavi.

Za produbljenje:

SEKSOLOŠKE STUDIJE, Biblioteka "Priručnici", svezak 6, KS, Zagreb, 1971. Posebno prvi i drugi dio;
KRISTOVA NAUKA, katolički katekizam za odrasle, HKD, Zagreb, 1979., str. 264—271.

24. ZNATI DARIVATI SE /dvadeset i četvrti susret/

SADA SE TIČE VAS...

Obraćam se vama, mladi svih zemalja. Budite nepopustljivi u dužnosti ljubavi. Ne uzmičite, ne pristajte uz kompromise, ne predajte se. Smijte se onima koji će vam govoriti o razboritosti, oprezu, oportunitizmu... Koliki će vam savjetovati da "održite ravnotežu" mizernih uzoraka "osrednjaka".

Najviše vjerujte u dobrotu svijeta. U srcu svakog čovjeka postoji providonosno blago ljubavi: na vama je da ga otkrijete! Najveća nesreća koja vas može zadesiti, jest da ne budete nikome korisni i da vaš život ne služi ničemu.

Budite odvažni i zahtijevni. Sa sviješću dužnosti kojom trebate stvarati sreću svih ljudi, vaše braće, ne dajte se spustiti pod pijesak onih s nejasnim željama i nemoćnika. Borite se otvorenim pogledom. Opirite se povišenim glasom. Ne dopustite spletarenja oko sebe. Budite svoji i bit ćete pobjednici.

/Raoul Follereau/

U KOJEM MOMENTU, ZA KOGA I ZAŠTO JE KRIST IZREKAO OVE RIJEČI?

”Uzmi lađicu” /Lk 5,4–5/.

”Zakeju, siđi brzo, treba da se danas zadržim u tvojoj kući” /Lk 19, 5–6/.

”Ako želiš biti savršen, hajde prodaj što imaš i podaj novac siromasima, pa ćeš imati blago na nebu! Onda dođi i slijedi me!” /Mt 19, 21–22/.

”Kad bi ti znala za dar Božji i tko je onaj koji ti veli: ’Daj mi piti’, ti bi u njega iskala i dao bi ti žive vode” /Iv 4, 10–11/.

”Slijedi me!” /Mt 9,9–10/.

EVO NEKOLIKO MOGUĆNOSTI KAKO DA SE MLADI STAVE U SLUŽBU DRUGIH:

- Držati vjeronauk najmlađoj djeci.
- Pozajmiti prijatelju knjigu koju zatraži.
- Davati instrukcije djeci koja teže uče.
- Posjetiti bolesnika u bolnici.
- Posjetiti mirovni dom za stare i nemoćne.
- Pomoći hendikepiranom djetetu.
- Informirati druge mlade o onome što se zbija u Crkvi.
- Organizirati audiciju s pločama za prijatelje.
- Pripremiti i aktivno sudjelovati u kakvoj zajedničkoj župnoj liturgiji.

/Izvidjeti da li su ove aktivnosti moguće i ostvarive unutar grupe i s grupom. Ako su neke već ostvarivane, valja ispitati koliko su one izražaj ”Evandjelja” naviještenog siromasima./

ŠTO ZNAČI OBRATITI SE?

Obratiti se Bogu živome znači obratiti se Kristu koji je Bog u nama. Izabrati ga kao smisao, središte i temelj vlastitog života. Kao jedinog učitelja i jedini uzor života. Ali izabrati Krista znači ”uključiti” se u Crkvu gdje Krist živi ”danas”. Prihvatiti logiku sakramenata. Baš tu on na konkretan i stvaran ali i otajstven način postaje naš osloboditelj i spasitelj. Uključiti se u Crkvu u praksi, posebno za mladog adolescenta, znači uključiti se u ”zauzetu” i živu grupu vjernika. Vjera se ne može živjeti sama od sebe i za sebe. Ona se živi u zajednici osoba koje se poznaju, ljube i stavljaju se u službu braće, posebno siromašne i bliske. Zajednica koja se trajno izgrađuje u sakramentu ispo vijedi i koja slavi svoje jedinstvo u misi.

/Pastorale Giovanile, br. 2, Leumann, Torino, 1970., str. 71/

OSNOVNE UPUTE

Nikome neće izbjeći težina teme, u kojoj će trebati sugerirati najmanje moguće, jer se baš oni sami prema mjeri svoje unutrašnje slobode i ljubavi prema Kristu moraju s njime susresti. Odsad možemo predvidjeti da radom na ovoj temi nije moguće doći do jedne odluke i definitivne zauzetosti; još će se manje moći naširoko objasniti ideje i izbjeći predrasude, ukoliko ih imaju. Izbjeći svaku iluziju.

Bit će dobro unaprijed iznijeti neke značajnosti. Neke od njih imaju karakter izvanrednosti /studijski tjedni i dani za mlade/; druge mogu biti ostvarene na redovan i konstantan način. Neke, pak, samo zahtijevaju individualni intervent.

Bit će, dakle, dobro imati pred očima da određena odluka za neku aktivnost dozrijeva u ovim trima uvjetima:

- a) da mladi imaju smisao kršćanskog poziva shvaćen kao služba braći;
- b) da poznaju dužnost kršćana: naviještati i živjeti ”radosnu vijest”;
- c) da se upoznaju stvarne potrebe naše braće ne samo na iskustven i sentimentaln

DOKTRINARNI I KATEHETSKI VID

Mlade treba povesti na razinu jedne veoma intenzivne, duboko angažirane vjere. Kriza religioznih zvanja je i kriza vjere. Ako osobe i institucije s kojima mladi dolaze u susret žive vjeru i nude jasno svjedočanstvo Kristova poziva, adolescent će lako naći put te će i za njega biti moguće suočiti se s rizikom koji zahtijeva jedno zvanje Bogu posvećeno.

Ali povrh toga potpuno posvećenje Kristova poziva, adolescent će lako naći put te će i za njega biti moguće suočiti se s rizikom koji zahtijeva jedno zvanje Bogu posvećeno.

Ali povrh toga potpuno posvećenje Kristu oblači jedan ekleziološki veoma zanimljiv vid koji nalazi direktan odjek u osobnim i društvenim interesima adolescenta: pripadati Kristu znači pripadati Crkvi. Poznavati Crkvu – tvrdi Augrain – znači razumjeti našu ulogu, nas kao članove Crkve, i izvoditi konkretan zadatak. Tako stvarno ulazimo u otajstvo Krista. Ostvariti se, ispuniti poslanje života, doći do ljudske punine, to su već autentični zahtjevi: ali ostaju tek težnja svakog adolescenta. Na razini ljudskoj i na razini vjere, to je ono što je ponuđeno krštenima. Koliko se oni gorljivije ujedinjuju s Kristom preko potpunog darivanja sebe, što zahvaća unutarnji život, toliko stvarniji postaje život Crkve i plodniji njezin apostolat.

STAV I SVJEDOČENJE

U očekivanju da će doći čas za jasnije spoznanje plana Božjeg nad svakim od njih, bit će dobro da se mladi raspolože iskrenim naporom za širenje Božjega kraljevstva među ljudima.

Za produbljenje:

CHIARA LUBICH, Ljudi u služanju svima, Ljubljana, 1979.

25. SREDSTVA DRUŠTVENOG SAOBRAĆANJA

/dvadeset i peti susret/

TISAK – FILM – RADIO – TELEVIZIJA

Drugi vatikanski koncil posvetio je sredstvima društvenog saobraćanja jedan važan dokument: "Inter mirifica".

Valja pokušati upoznati se s tim dokumentom, barem u nekim njegovim dijelovima koji mogu poslužiti za rad u grupi.

"Između zapanjujućih izuma tehnike što ih je, pogotovo u današnje vrijeme, ljudski duh uz pomoć Božju razvio iz stvorenoga svijeta, majka Crkva posebnom brigom uočava i prati one koji se u prvom redu odnose na područje ljudskog duha i koji su otvorili nove putove da se lako saopćuju najrazličitije vijesti, misli i upute. Među tim izumima posebno mjesto zauzimaju sredstva koja su u stanju da po svojoj prirodi zahvate ne samo pojedine ljude nego i samo mnoštvo pa i sve ljudsko društvo i da na njih utječu, kao što su tisak, film, radio, televizija i slično, što se stoga može s pravom nazvati sredstvima društvenog saobraćanja" /br. 1/.

"Prvo pitanje tiče se informacije, tj. pronalazjenja i širenja vijesti. Jasno je da je ona radi napretka današnjeg ljudskog društva i radi užih veza između njegovih članova vrlo korisna i većinom nužno potrebna; javno i blagovremeno saopćavanje događaja i stvari daje o njima puniju i neprekidnu informaciju pojedinim ljudima, tako da sami mogu djelotvornije doprinijeti općem dobru i svi lako pospješivati veći napredak svega građanskog društva. Postoji dakle u ljudskom društvu pravo na informaciju o onom što ljudi bilo pojedinačno bilo kao društvo, svaki po svome položaju, treba znati. Ipak ispravno vršenje takvog prava traži da saop-

ćenje bude, što se tiče njegova predmeta, uvijek istinito i, bez povrede pravde i ljubavi, cjelovito; osim toga neka je u svom načinu moralno ispravno i prikladno, tj. da sve to poštuje moralne zakone i zakonita prava i dostojanstvo čovjeka, kako u traženju vijesti tako i u njihovu objavljivanju..." /br. 5/

O sredstvima društvenog saobraćanja može se u grupi pripremiti anketni upitnik i potom poći intervjuirati neku poznatu osobu koja radi i ima iskustva u tisku ili filmu, radiju, televiziji.

S obzirom na tisak za orijentaciju mogu vam poslužiti slijedeća pitanja:

Koje su naše revije ili listovi najznačajniji pod znanstveno-fantastičnim, literarnim, popularnim, istraživačkim vidom?

Koju tiražu imaju prema vašem mišljenju: "Vjesnik", "Fokus", "Arena", "Svijet", "Oko", "Studio", "Politika", "Nin"?

Koja su to prvotna sredstva informacije i populariziranja kojima raspolažu revije i listovi?

Kojim se tipovima članaka najviše utječe na javno mišljenje?

/Ako je nekome lakše pripremiti razgovor s kojim filmskim ili televizijskim radnikom, polazi se sličnim redom./

Među događajima o kojima ste bili obaviješteni tokom godine preko raznih sredstava ili izvora informacija, koji su vas se najviše dojmili? Neka svatko od sudionika grupe navede po jedan ili dva prema redu važnosti.

Koji je film učinio na vas najdublji utisak? Koju ploču najviše volite /pojedinačna izjašnjavanja/?

Evo nekih eksperimenata u prilog kritičkog dozrijevanja čitalaca i gledalaca:

– Informativna grupa. Grupa mladića i djevojaka brine se za župnu biblioteku, dokumentacijski centar s izrascima iz raznih novina o najvažnijim događajima tokom tjedna. Pojedini se događaji potom na satu vjeronauka komentiraju u svjetlu evanđeoskog

vrednovanja.

– Razgovor o stripovima i romanima koje ljudi najviše čitaju i prate.

– Suradnja u kakvom mjesnom ili župskom listu.

– Sudjelovanje u tzv. cineforumu, itd.

"Budući da javna mnijenja danas izvanrednom snagom i autoritetom utječu na život građana svakog reda, bilo privatni ili javni, nužno je da svi članovi društva izvršavaju i na tom području svoje dužnosti obazirući se na pravdu i ljubav; stoga neka nastoje da i pomoću tih sredstava oblikuju i šire javno mnijenje.

Posebne dužnosti obvezuju sve one koji primaju po osobnom i slobodnom izboru komunikacije raširene tim sredstvima, tj. čitaoce, gledaoce i slušatelje. Ispravan naime izbor zahtijeva da daju prednost svemu onom što se odlikuje krepošću, znanošću i umjetnošću a da izbjegavaju ono što im je uzrok ili prilika duhovne štete, ili što može druge lošim primjerom dovesti u opasnost, ili što se protivi dobrim komunikacijama a pogoduje lošima; to se većinom događa kad je u pitanju plaćanje usluga poduzetnicima koji ta sredstva upotrebljavaju samo radi ekonomskih razloga..." /br. 8 i 9/.

"primaoci informacija, prije svega oni mlađi, /.../ neka nastoje da dublje razumiju ono što gledaju, slušaju ili čitaju; neka o tom razgovaraju s odgojiteljima i stručnjacima i neka nauče oblikovati ispravan sud."

OSNOVNE UPUTE

Adolescenti kao i mladi uopće, najveći su korisnici sredstava društvenog saobraćanja. Ulaze, dakle, najčešće u kontakt s publiciziranom stvarnošću.

Taj fenomen može u orijentaciji mladih dati različite rezultate:

a) adolescent može dobiti poticaj i intenzivnije živjeti svoj život;

b) može postići kritičku sposobnost vrednovanja;

otklonjen u ropotarnicu. To objašnjava sadašnji ples idola. Stavljajući u stranu zahtjeve publiciteta koji traži trajno obnavljanje, treba konstantno tražiti i pronaći nova utjelovljenja svetog. Riječi Barnarda Shawa danas se mogu izvrsno primijeniti: "Čovjek divljak časti idole od kamena i drva. Civilizirani pak od mesa i krvi".

/Marny, Gli adolescenti/

Nije nimalo pogrešno postaviti usporedbu između ove idololatrije i one kod primitivnih naroda za koje pojam idol označuje materijalni predmet ili nešto stvoreno od čovjeka a potom čašćeno od njih kao božanstvo.

Ali čašćenje jednog svetog kamena ili drveta ne znači da se časti kamen ili drvo zbog njih samih. Obratno: oni su čašćeni zato jer su sačuvali narav predmeta, budući da su manifestacija nečeg različitog drugog: svetog.

LOGORSKE VATRE stvaraju dobar ambijent za govor o idolima mladih i o "zavođenju" o kojem govori Jeremija 20, 7-8.

"Ti si me zaveo, i dao sam se zavesti. Ti si jači i ja sam bio pobijeden".

Pripremite jednu shemu.

Imenujte voditelja grupe.

Potražite u grupi slijedeće citate:

Izl 32

Sd 2,11-15

Mudr 13,1-10; 13,10-14

Izaija 40,26; 44,9-20; 46,1-7

Jer 2,26-27

Dan 14

Bar 6

Hošea 13,1-8

Mt 4,1-10

Iv 14,6-11

Rim 1,18-32

Gal 4,1-11

Ef 5,1-20

Otk 13,11-17; 20,1-10

Bog je stvorio svoja stvorenja da čovjek u njima otkrije Boga. Čovjek, naprotiv, učinio

je od njih idole. Od početka povijesti Izraela pojavljuje se napast da se skrivenog Boga spusti k sebi predstavljajući ga posredstvom slika uzetih iz svijeta prirode. Beskonačan popis nevjernosti prema jedinom Bogu proroka u prilog Baalu; prema Bogu Objave i u prilog bogova prirode. Nasuprot bezosjećajnim idolima, nemoćnim da djeluju, mrtvim idolima, običnim proizvodima stvorenim od ljudi, proroci naviješćuju živog Boga, jedinog koji djeluje kako mu se sviđa. Nasuprot "lažnim" bogovima, Boga vjernosti.

S Isusom je nadošla nova era u kojoj su idoli srušeni. Kako da stvaramo sebi još neke bogove, sada kad poznajemo Boga u Kristu, savršenoj slici Božjoj? Ipak kult idola unatoč svemu ponovno se pojavljuje u obliku lakomosti, požude, lažne ljubavi. I u ljudskim oblicima moći koje se sada suprotstavljaju Kristu, ali koji će u dan Kristova konačnog pojavka biti zauvijek razoreni.

/Thierry-Maertens/

MODERNI IDOLI

- automobil
- napredak
- šampion sporta
- pjevač zabavne muzike
- novac
- seks
- ljepota
- moda
- brzina

Koji su od ovih idola prisutni "na oltarima" u vašoj sredini? Kako? Kada?

IDOLI U NAMA

- oholost
- zavist
- fizička snaga
- bogata obitelj
- povlaštenost

Ispitivanje savjesti u grupi...!

HRAMOVI MODERNIH IDOLA

- Velesajmovi - izložbe

Droga: zašto?

Fenomen halucinogene droge postavlja se kao težak problem... Onaj koji se drogira nije samo osoba koja se zatvara u sebe i traži inače neostvariv raj; za njega je droga također jedan od načina kako da se postavi u odnosu prema društvu, način prosuđivanja onog što je društvo dalo i što daje kao vrednote života predlažući vrednote prema kojima je život vrijedan da bude življen u jednom izgrađenom društvu...

Što čini čovjek kad uzima drogu?... Zašto to čini?... Tko je taj koji se drogira?...

Unesco dijeli mladež u tri dimenzije:

- u zemljama u razvoju
- u socijalističkim zemljama
- u zapadnim zemljama

/Glasnik Unescoa, travanj 1968./

Komercijalno iskorištavanje

Komercijalno iskorištavanje ukusa mladih, izvanredan izvor dobitka stvorio je kulturu mladeži, prava i vlastita kulturna "gesta": odbijanje svijeta odraslih i svake tradicionalne vrednote, potrebu za mobilnošću i promjenom, uvijek nove i kontestirajuće mode oblačenja, kliku i pojedine običaje, inicijacijske obrede, kult brzine, nasilnosti, ambicije da se bude "u posljednjem krik", isključivanje velikih osobnosti i njihovo zamjenjivanje idolima...

/Glasnik Unescoa, travanj 1969./

Mladež = stvaralaštvo i istraživanje

Svaki čovjek sposoban da se autentično izgrađuje, stvaralac je sebe, a zbog nužne socijalne dimenzije i stvaralac drugih, različitog i novog svijeta. Stoga je kreativan svaki stav istraživanja autentičnosti, ne djelotvornosti u sebi, koja je samo jedan momenat kreativnosti, jedan dio čovjeka, a ne sav čovjek. U tom smislu kreativnosti se suprotstavlja pasivna monotonija ponavljanja gesta, psihološka starost, pasivno povlačenje u sebe i svoju prošlost.

Čovjek stvoren na sliku Božju jest kao on,

stvoritelj. Neka svaki potraži i neka druga svjedočanstva koja smatra važnima! Kakve susrete Krista s mladima prikazuje Evanđelje? Zahvaća li Krist mlade?...

Problemi mladih

Organizirati razgovore na slijedeće teme:

- Što mladi predbacuju odraslima?
- Kako mole mladi?
- Kako žive grupe mladih koje poznajete?

/S koncila mladih u Taizeu/

Ekumenska poruka mladih iz cijeloga svijeta:

Mi živimo pripremu koncila mladih u trostrukom slavljenju uskrsloga Krista, izvora koji aktivira žive snage:

Slavimo uskrslog Krista u euharistiji

Euharistija nam dopušta podijeliti život uskrslog Krista i uzeti udjela u pashalnom otajstvu, sudjelovati u Kristovim kušnjama, koji sve do svršetka svijeta trpi u svome tijelu, Crkvi i ljudima, našoj braći. Živjeti u intimnosti nas samih, to je blagdan uvijek ponuđen od uskrslog Krista, njega koji preobražava čovjekovu dubinu. Euharistija je tu za nas koji smo slabi i nezaštićeni. Primamo je u siromaštvu duha i zadovoljštine. Na našem putu kroz pustinju, prema Crkvi koja sudjeluje, euharistija nam daje snage da ne nagomilavamo blagodati, da odbijamo materijalne rezerve i da dijelimo ne samo kruh života nego i dobra zemlje.

Slavimo Krista uskrsloga našom ljubavlju za Crkvu

To je ljubav koja pali vatru na zemlji. Ako je Crkva poput jedne podvodne rijeke koja tajnim i skrivenim pokretima osigurava daleki kontinuitet prvih Duhova, također je i "grad postavljen na gori da bude viđen od svih ljudi". Preko naše vidljive ljubavi za braću, Crkva je pozvana da postane neporeciv kvasac bratstva, zajedništva i sudjelovanja za cijelo čovječanstvo. To je bitno za njezin ekumenski poziv. U predvečerje svoje smrti Krist je molio da naše jedinstvo

omogućiti ljudima da vjeruju.

Slavimo Krista uskrsloga u čovjeku, našem bratu

Živeći vrednote siromaha, molitvu, obostrano povjerenje, otkrivamo da je "čovjek svet zbog ranjene nevinosti njegova djetinjstva, zbog otajstva njegova siromaštva". U čovjeku vidimo lice istog Krista, "pogotovo suze i patnje učinile su očitijim njegovo lice". Tako ćemo doći dotle da ćemo dati svoj život kako čovjek ne bi više bio žrtva čovjeka.

OSNOVNE UPUTE

Predstaviti ćemo sada adolescentima neke vidove mladosti prema kojima se rapidno približuju. Općim pojmovima dobro je razmotriti da se i adolescencija može zvati mladošću.

Ne radi se sada toliko o tome da studiramo probleme ili da analiziramo pomanjkanje vrednota, jer to je već učinjeno, koliko o tome da dademo jedan opći pogled na mogućnosti koje nudi ta etapa ljudskog života, danas za neke znak protivljenja, za druge predmet štovanja.

Unatoč tome što želimo da pedagoška ideja, na kojoj su inspirirane ove kateheze, bude ona koja će uvježbati široku funkciju poticaja prema mladima preko slike, u ovoj lekciji prevladava literarni sadržaj. I to je namjerno učinjeno. Smatramo da su adolescenti već dovoljno zreli za rad s elementom riječi, na stupnju da mogu ponuditi pojamovnu jasnoću. S njima možemo analizirati probleme sukoba s odraslima, temu besmisla i smisla, probleme škole, molitve, života u grupi. To je momenat kad ih se uvodi u konkretna ostvarenja. Sloboda akcije i inicijative u kojima bi se morali kretati, olakšat će njihovu originalnu kreativnost pred bilo kojim radom, pa makar on zahtijevao od njih napor i odgovornost.

+++

DOKTRINARNI I KATEHETSKE VID

Pavao VI. govorio je mladima u brojnim prilikama i mnogo puta im se direktno obratio svojim govorima. Evo samo jednog isječka iz govora sveučilištarcima u Manili: "Blago vama, mladi, jer imate vremena činiti dobro." I nakon što je lansirao izazov ljubavi sv. Filipa Nerija, Papa je nabrojio pozitivne vidove i divljenja: "Ako dobro razmislimo, potrebno bi bilo reći da u redovima velikog dijela mladih ove sadašnje generacije nedostaje netko koji bi znao, bio sposoban voditi, utjeloviti krepost i do same egzistencije, netko koji bi znao zapjevati pravu pjesmu života. Taj netko je Krit, alfa i omega, osloboditelj od unutrašnjih uvjetovanosti, onaj koji ne dopušta materijalne prednosti, nego duboki mir koji se rađa u žrtvi i odricanju." Poosobljavanje Isusove figure u smislu mladih bit će bez sumnje veoma korisno.

STAV I SVJEDOČENJE

To je izvanredna prilika da se mladi ozbiljno zapitaju: "Što mi mladi, značimo Kristu? I što On znači nama?" To bi ih trebalo otvoriti za stav distanciranja od zemaljskih stvari, a za sve svjesnije i odlučnije prianjanja uz Krista.

28. MLADEŽ GLEDA U BUDUĆNOST S ODGOVORNOŠĆU /Dvadeset i osmi susret/

LOM

Mlada sam, mnoge moje kvalitete još spavaju: mlada sam i dovoljno jaka da živim tu veliku avanturu koja je dio mene same, i ne želim jadikovati cijeli dan. Obdarena sam lakim značajem, moja radost moja je snaga.

Svakog dana osjećam da iznutra rastem, osjećam da se približuje sloboda, da je priroda lijepa; osjećam dobrotu onih koji me okružuju i osjećam dokle je zanimljiva ta avantura. Zašto da očajavam?

/Iz Dnevnika Anne Frank/

Život, koji je imao smisao kad sam ga smatrao naporom, izgubio je sav svoj ukus. Sada je to "pustiti se ići..." Uostalom nije važan ni put ni uloga. Veoma je komotno živjeti razoren; nema borbe, nema otpora, ali je veoma gorko. Duboko me boli to: biti mlad.

/Bohigues/

Mladež zahvaća definitivni lom poezijom koja je možda bila milost djetinjstva, ali koja će biti ruševina zrelosti ako joj se pristupi bez nade.

/Buck, Dio parlera questa notte/

ŽIVOT BJEŽI

Ne sumnjam da ti je to što tvrdiš danas reklo srce, ali želje su kao kiselo voće koje dozrijeva a zatim pada od vlastite težine.

Ljubav, kao i sreća, nestalna je i piše svoje riječi po vjetru. Rezolucije i obećanja nestat će, na žalost, kad ćeš me vidjeti mrtvog.

/Shakespeare, Hamlet/

KAKO ĆE BUDUĆNOST SUDITI OVE NAŠE GODINE?

Ugašena svjetla u dvorani, ulaze iz dubine Ona i On; mladi bračni par obučen u čudna odijela, vlastita vremenu kojem pripadahu. Započnu kritiku prošlosti.

Ona: Svijet je bio pun nepravdi, ratova, straha. Zli ljudi zaboravljali su na kontemplaciju, a oni koji su je obavljali nisu znali djelovati.

On: Sada ne padamo u te pogreške. Jedno nesmiljeno oko nas gleda: naše vlastito oko. Sadašnjost nas zapaža, budućnost će nam suditi kao što mi sudimo onima koji su nam prethodili.

Ona: Moramo dakle nastaviti nemogući zadatak: iskupiti od noći drvo po drvo, granu po granu, beskonačnu šumu naše braće. To je beskrajan i tužan napor: ništa sad ne znamo npr. o piscu toliko puta citiranom od ovih fantazmi. Ali naš slijedeći pokus neće se pozabaviti njime; prije ćemo odgonetnuti povijest one žene koja je ne progovorivši ni riječi prošla koji put ispred vas.

On: Savjest promiče ove uspomene da nam pomogne susresti se s našim posljednjim zagonetkama.

Ona: Vrijeme... Pitanje...

On: Ako se u kojem momentu niste osjetili pravim bićima XX. stoljeća, ako se u nekom drugom momentu niste osjetili kao bića već prisutne budućnosti, koja sude s oštrinom i milosrđem ljude veoma stare i možda slične vama, pokus je neuspjao.

/Buero Vallejo A./

BOG TREBA MLADE

RIJEČ BOŽJA: Mt 28, 16–20

Kome je namijenjeno Kristovo poslanje?
Na koga se odnosi?

Koja je najteža zapreka da ga se postigne?
Na čestu objekciju: i to je tema poslanja, što bi odgovorio?

Kako Crkva izvodi misiju vlasti koju joj je Krist dao?

Na koji je način Isus Krist s nama?

Što bi bile misije bez njega?

I bez ljudi poslanih od njega?

OKRUGLI STOL na navedena pitanja.

– Jedna revija. Vijest na njezinim stranicama: umro je jedan čovjek apostol. Sav svoj život posvetio je drugima. Njegovo mjesto u misiji ostalo je prazno. Tko će ga ponovno ispuniti? "JA"... odgovori jedan student. Bog ga treba. On to osjeća. Ljudi ga čekaju. On se odaziva.

– U jednoj tvornici. Kraj u kojem se tvornica nalazi tek je u fazi razvoja. Prašina, buka, omalovažavanje, mukli bijes. Posao nikad naplaćen. Jednog dana dolazi neki no-

vi radnik, jedan "poput tolikih". Koji mjesec kasnije: prašina, buka težak rad... ali bijes je nestao. Smisao za rad i život su se promijenili. Krist je ušao u tu tvornicu s tim jednim "od tolikih".

Što mislite o odluci onog studenta?

I o preobrazbi koja je došla među radnike zahvaljujući onom "od tolikih"?

RAZLIKA IZMEĐU POVIJESNE BUDUĆNOSTI I BUDUĆNOSTI VJEČNOG ŽIVOTA

Mir na Istoku? Kako može doći?

Mir ljudi u Kristu? Kako mislimo da bi mogao biti?

Klasna borba? Kako može biti nadvladana?

Borba protiv zla u svijetu? Kada će zlo biti nadvladano?

Razvoj Trećeg svijeta? Koji su uvjeti za njegovu ostvarenje?

Potpuni razvoj čovjeka. Sredstva i ciljevi. Ljubav između muškarca i žene? Kako se ostvaruje?

Ljubav među ljudima? Kada će biti potpuna?

OSNOVNE UPUTE

Skica ove kateheze predstavlja budućnost mladih kao izbor odgovornosti. Ta budućnost poistovjećuje se često puta s idealima koje usvajaju ili s kontestacijom koju pokreću u sadašnjem vremenu. Ako međutim mladi nadu da stvari "ne idu dobro", to je zato što si oni određuju bolju budućnost. Eto koliko je važno da im se pomogne u prihvaćanju konkretnih odgovornosti, ne ograničujući se na držanje lijepih govora nego da se dobro odredi njihova budućnost koja započinje već danas.

Zanimljivo je organizirati tzv. formu o lektiri mladih od koje se može izvući poticaj za posvješćivanje prihvaćanja odgovornosti.

Lekcija upravlja i određen apel za misijsku aktivnost. Misija je uvijek sadašnjost i budućnost. Kraljevstvo Božje počinje, ali mora biti poneseno naprijed.

Koristan je i razgovor o budućem, vječnom životu. Važno je da se mladi sučele između nada ovoga svijeta i vječnih nada. Razlika ih treba stimulirati da uvijek idu dalje, preko, a ne da se zatvore u nehaj s obzirom na neposredne vremenske ciljeve.

"Lom" prethodnih etapa sačinjava i razmišljanje o prolaznosti života koje prema koncilskim kriterijima treba prevesti ne u bijeg od svijeta, nego u seriju ispravnih vrednovanja tog istog svijeta, u svjetlu vjere. Založiti život da mu se dade sadržaj, podvrći ga ispitivanju i obnovi, ostvariti ga putem autentičnosti i jedinstva s Bogom, to je cilj svakog kršćanina i prema toj zrelosti treba uputiti i adolescenta.

Osim toga to je značajan momenat za mlade da stvaraju vlastite temeljne opcije. Oni su već bili potaknuti na to u 14. lekciji, ali sad se stavljaju u izvanredne uvjete da izraze vlastitu slobodu u vjeri. Prema tom pojmu treba promatrati i slobodu ljubavi Božje. Naša sloboda i velikodušnost također su Božje.

STAV I SVJEDOČENJE

Stav koji dolazi od tog razmišljanja ne može biti drugo nego stav zauzetosti i odgovornosti pred Bogom i ljudima.

29. ČOVJEK U RADU I U DRUŠTVU

/Dvadeset i deveti susret/

Kakav čovjek želiš postati?

Kako gledaš svoju buduću profesiju?

Koji doprinos želiš dati svijetu?

Kako misliš postaviti svoj rad u društvu?

KOMENTIRAJTE OVAJ PASUS

Čovjek može organizirati zemlju bez Boga, ali na kraju, bez Boga ne može činiti drugo do li organizirati se protiv čovjeka (Lubac).

"Isključivi humanizam je humanizam bez humanosti. Nema pravog humanizma osim onoga koji se otvara Apsolutnome u prepoznavanju poziva koji daje ispravnu ideju o ljudskom životu.

Biti oslobođen bijede, imati sigurnije zajamčen vlastiti opstanak, zdravlje, stalno zaposlenje; imati puniji udio u odgovornostima, biti pošten od svakog tlačenja i situacija koje vrijedjaju ljudsko dostojanstvo; mogućnost većeg obrazovanja - u jednu riječ, činiti, upoznati i imati više da bi se bilo više - evo težnje današnjih ljudi...

No razvoj se ne svodi na puki ekonomski rast. Da bi bio autentičan razvoj, on mora biti integralan, a to znači okrenut promicanju svakog čovjeka. Kao što je pravilno naglasio jedan istaknuti stručnjak: "Mi ne prihvaćamo odvajanje ekonomskog od ljudskoga, razvoja od civilizacije u koju je on uklopljen. Ono što je za nas važno, to je čovjek, svaki čovjek, svaka skupina ljudi i cjelokupno čovječanstvo".

U Božjem planu svaki je čovjek rođen

da se razvija, jer svaki je život poziv. Već od rođenja, svima su u klici dane sile i sposobnosti koje moraju donijeti ploda: njihov puni razmah, koji dolazi i kao plod odgoja primljenog od sredine i vlastitog napora, omogućit će svakome da se okrene prema sudbini koju mu nudi Stvoritelj. Obdaren razumom i slobodom, on je odgovoran za svoj rast kao i za svoje spasenje... Oni koji ga odgajaju i okružuju mogu mu pomoći, a ponekad i štetiti; ipak svatko bez obzira na utjecaje kojima je podložan, ostaje glavni tvorac svog uspjeha ili svog ponašanja: samim naporom svoga uma i volje svako čovjek može rasti u čovječnosti, vrijediti više, biti više...

Iako se ponekad nameće neka pretjerana mistika rada, nije manje istina da je Bog htio i blagoslovio rad. Stvoren na nje govnu sliku, "čovjek mora suradjivati sa Stvoriteljem u dovršenju stvorenoga i sa svoje strane dati zemlji duhovni biljeg koji je i sam primio. "Bog, koji je čovjeka obdario umom, maštom i sjetilima, dao mi je time, na neki način, sredstvo da dovrši njegovo djelo: bio umjetnik ili zanatlija, poduzetnik, radnik ili seljak svaki je radni čovjek stvaralac."

(Pavao VI, *Populorum progressio*)

PISMO JEDNOG MLADIĆA

"Htio bih obraditi jednu aktualnu temu: temu rata. Čovjek je već poduzeo beskrajna osvajanja, otkrića, napretke, ali nije uspio zbaciti najveću degradacijsku glupost koja je rat. Često sam čitao o velikim gubicima, mrtvima, ranjenima u ratu na Bliskom i Srednjem istoku. I pitam se zašto ljudi stvaraju ratove? Isto pitanje postavio mi je i mlađji brat i iskreno govoreći nisam znao što da odgovorim.

Da se uklone ratovi svijet bi morao biti jedinstveniji, ne tako bezosjećajan kao što je sada.

Ponekad novine, televizija, radio obrađuju pitanje rata na Bliskom i Srednjem Istoku i drugdje. Osusudjuju ih. A poslije što čini svijet? Malo ili ništa, sve se zaboravlja. Izgleda da svijet očekuje nekoga koji će nas baciti u hladnu vodu da sve probudi od onog što smatramo snom, inače je apsurdna stvarnost. Izgleda da je svijet jedna masa (oprostite na izrazu!). No ja mislim da nije tako, dapače, uvjeren sam da će pobijediti mir i bratstvo. Fantaziram li previše?

(Toni)

RADNI NATJEČAJ O ISUSU KRISTU

Pismeni sastavak. Prikupiti fotografije na temu čovjek na koje se može primjeniti koji vid Kristove nauke ili Evandjelja. Ili dijapozitive, ploče koje upućuju na tu temu.

OSNOVNE UPUTE

Da se svladaju otpori mladih, čini nam se poticajnim naglasiti dvije posljednje skice kateheza o čovjeku i njegovu radu, te o ulozi i mjestu, da se naglasi doprinos da se svako ljudsko biće može i treba dati društvu, te hitnost vremenskih zadataka i dužnosti koje je označio Koncil u svjetlu kršćanskog humanizma.. Vrijeme je da se mladi pitaju kakvi žele biti u budućnosti?

Svjetlo vjere osvjetljava sada više nego ikada tu ljudsku zrelost, tu horizontalnu komunitarnu projekciju suvremenog čovjeka. U koncilskim dokumentima, konkretno u pastoralnoj Konstituciji "Radost i nada", nalazi se obilna doktrina. Da ispunimo moguće praznine i doskočimo neizbježnim oskudicama u kristološkom studiju koji smo predložili, preporučujemo da se sugerira mladima natječan na području teološko-literarnog

rada, koji ako je dobro postavljen, može biti zamjenjen nekim drugim aktivnostima koji mogu imati iste ciljeve. Konačno, postati odrastao čovjek znači postati zreo

u rasudjivanju, otvoren društvu i odgovornosti nastojanja. Dobro je predložiti mladima i neke teme s područja društvene zauzetosti.

- treći svijet;
- promicanje radničkog svijeta;
- mir.

Neke od ovih tema mogu postati predmetom daljnjeg obrađivanja i produblivanja znanja.

Doktrinarni i katehetski vid

Isabella Lefort, u svojoj knjizi "Adolescent, demain in home", uključuje problematiku adolescenta koji stupa prema zrelosti. U posljednjem poglavlju pita se ne bez čežnje i tjeskobe, tko će biti odrastao pokrenut od vodstva? Zaključuje ovim riječima: "Odrastao sadašnjeg tipa, je li to čovjek u hodu? Neće biti odgojitelj osim u onoj mjeri u kojoj će tajno raditi na vlastitom odgoju da postigne veće gospodovanje nad osjećajima da sve dublje učvrsti ljudske odnose, da otkáže zastarjele stavove i prilagodi se novim društvenim uvjetima bez depresija i gorčine. Možda govoreći o čovjeku treba baciti pogled na ljude kakvi smo mi i na putove koje imamo pred sobom. Dobro je da u našem vladanju prevagne istina o napretku i da započnemo s poukom o slobodi na temelju primjera. Slobodom koja se prije svega sastoji u jednostavnom prihvatanju neuspjeha i priznavanja naših pogrešaka. Mladi znadu prepoznati i prihvatiti autentičnost".